

Alkmadders

Oude Wetering, 1914

INHOUD:

Van de redactie	pag. 1
Leidseweg 44 krijgt Oud Alkemadeprijs 2008	pag. 2
UITNODIGING DONATEURSAVOND 9 OKTOBER	PAG. 6
Spaanse griep broertje van Mexicaanse griep?	pag. 7
Nieuw thema in Historisch Centrum:	
“MAG HET IETSJE MEER ZIJN?”	pag. 11
Alkemade markt is 25 jaar oud	pag. 12
Zoekplaatjes	pag. 15
Hoe vijf Kaagse landlopers hun knapzak	
trachtten te vullen	pag. 16
Feest in het dorp Rijpwetering	pag. 18
Kon. Zeil- en Roeivereniging Hollandia 125 jr	pag. 19
Alkemade's Website Alfabet	pag. 20
Schenkeningen	pag. 20
Dominee opgericht	pag. 20

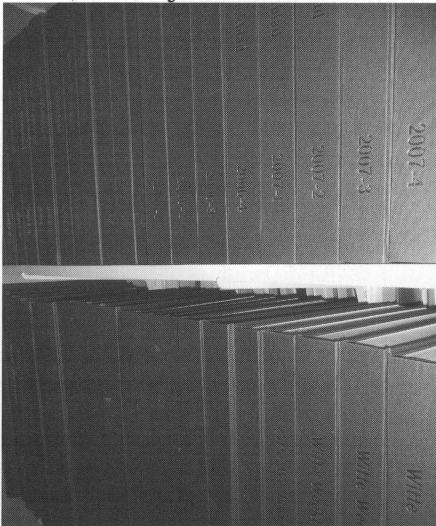
Deze uitgave

De septemberuitgave kent ook zijn traditionele invulling. In de eerste plaats de septemberfeesten. Deze keer hebben we gekozen voor een artikel over Rijpwetering. Een tweede jaarlijks terugkerende aangelegenheid is de uitreiking van de Oud Alkemadeprijs en de donateursavond. U wordt in de artikelen volledig op de hoogte gebracht van het hoe en waarom.

En een derde interessante gebeurtenis is het nieuwe thema in het Historische Centrum. De middenstand is nu in beeld gebracht, waarbij de verdwenen middenstand extra aandacht krijgt. Voor de donateursavond is een spreker uitgenodigd die veel weet te vertellen over het onderwerp. Wij hopen weer een interessante uitgave te hebben samengesteld.

DE WITTE WEEKBLADEN ZIJN INGEBONDEN

Een belangrijke financiële bijdrage van het VSB-fonds te Alphen aan den Rijn heeft het ons mogelijk gemaakt alle door ons bewaarde Witte Weekbladen te laten inbinden. Eerdere uitgaven van het blad hebben wij, net voordat ze zouden worden weggegooid door de uitgever, laten meenemen. Het betreft de edities Leimuiden, Rijnsaterwoude, Alkemade en Jacobs woude uit de jaren 1976 tot en met 2008, 1^e halfjaar.

Helaas hebben we de eerste uitgave in 1975 niet te pakken kunnen krijgen. Het zijn 95 banden. De banden kunnen door geïnteresseerden worden geraadpleegd, maar worden niet uitgeleend. De bibliotheek van de Stichting Oud Alkemade is geopend tijdens de openstelling van het Historisch Centrum.

Alkmadders

26^e jaargang
september 2009, nummer 107

**Kwartaaluitgave van de
Stichting Oud Alkemade.
Opgericht 16 december 1980**

Redactie:

T. van Dijk-Spruit, Onelplein 8,
2371 EZ Roelofarendsveen (3315295)
G.J.M. van Beek, Fransche Brug 18, 2371 BE
Roelofarendsveen (3313777)

J.W. Kret, Anemonenstraat 1,
2371 GM Roelofarendsveen (3312839)

J. Cozijn, Galgekade 2 aC26,
2371 EL Roelofarendsveen

Verspreiding en klachten daarover:

Th. Meijer, Meidoornstraat 13,
2371 VC Roelofarendsveen (3314706)

Adreswijzigingen kunnen worden doorgegeven
aan de penningmeester:
jgm.rietbroek@planet.nl.

Losse nummers van de “Alkmadders” zijn voor
€ 2,50 verkrijgbaar in het Historisch Centrum,
Saskia van Uylenburchlaan 22, Oude Wetering
(telefoon 071 - 3312168). De speciale uitgave
“Alkemade in oorlogstijd” is verkrijgbaar voor
€ 2,80.

Het Historisch Centrum is geopend op zondag-
middag van 14.00 tot 17.00 uur en op dinsdag-
middag van 13.30 tot 16 uur.

In de maanden **juli en augustus** en op 1^e Paas-
dag, 1^e Pinksterdag en 1^e en 2^e Kerstdag is het
centrum **gesloten**. Op 2^e Paasdag en 2^e Pink-
sterdag is het centrum wel open.

De minimumdonatie bedraagt € 12,50 per jaar
te voldoen op bankrekeningnummer

3011.09966 van de penningmeester van de
stichting. De Alkmadders per post toezenden
kost € 6,- per jaar extra.

Contactpersoon van het bestuur:

Mevrouw A. van Wieringen, Zwarteweg 6, Oud Ade
(tel. 071 5018326)

Postadres van de Stichting:
Saskia van Uylenburchlaan 22,
2377 CE Oude Wetering.

E-mailadres:

info@oud.alkemade.net

Internetaansluiting: **www.oud.alkemade.net**

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd
en/of openbaar gemaakt door middel van druk,
microfilm of op welke andere wijze ook, zonder vooraf-
gaande toestemming van de redactie.

LEIDSEWEG 44 TE OUD ADE DE “VROUW VENNE HOEVE” *Bewoond door het echtpaar Janny en Arie Bosman*

Dit jaar wordt de Oud Alkemade prijs toegekend aan de familie Bosman, die de boerderij “Vrouw Venne Hoeve” te Oud Ade op eigen initiatief en uit eigen middelen in de oorspronkelijke stijl opnieuw heeft opgebouwd.

DE GESCHIEDENIS VAN HET HUIS

Een eeuwenoud boeren erf

De plek waarop deze woning gebouwd is, wordt al honderden jaren bewoond.

Op een landkaart uit 1615, gemaakt in opdracht van het Hoogheemraadschap van Rijnland, wordt op het erf van het huidige adres Leidseweg 44 al bebouwing aangegeven. Bovendien is in de grond rond het huis enige jaren geleden een vuursteen pijlpunt gevonden. Onduidelijk is echter of deze van origine in de bodem heeft gezeten of dat hij door opbrengen van bagger, grind of puin op deze plaats terecht is gekomen. Deze pijlpunt is tegenwoordig te bezichtigen in het Historisch Centrum van de Stichting Oud Alkemade.

Uit de archieven

Kohier van Alkemade 1818:

Van de periode vóór 1810 is er in het archief van de gemeente Alkemade niets te vinden over de bebouwing op dit erf, omdat het gebied in die tijd onder de gemeente Rijnsburg viel. In 1818 worden huis en erf in het Kohier der Verponding van Alkemade beschreven als: *Kohier nr. 1: Een huijsmanswoning (=boerderij) met barge, schuur, verder getimmerte en erve in de Vrouw Vennepolder. Vroeger onder Rhijnsburg, nu onder Alkemade. Aaltje van Paridon, huisvrouw van Kornelis Bogaards, bouwman (= boer) verkoopt het aan Pelt Hillenaar, bouwman te Vrouw Venne.*

Kadaster 1830:

In 1810 worden er op order van Napoleon Bonaparte het gehele land metingen verricht ten behoeve van de oprichting van het kadaster, later wordt dit werk voortgezet in opdracht van de Hollandse regering. In 1832 treedt dit instituut in werking. Vanaf dat jaar is er van alle bebouwing in Nederland een gedetailleerde kaart beschikbaar. Hierop zijn in de loop der jaren allerlei aan- en verbouwingen op de voet te volgen. In de legger, die bij de allereerste kadasterkaart behoort, worden huis en erf als volgt beschreven: *Kadaster sectie F nummer 61: Een huis, schuur en erf in de Vrouw Vennepolder, in eigendom van de weduwe van Pelt Hillenaar.*

Bij een boedelscheiding gaan huis en erf in eigendom over aan Jan en Fijtje Pijnakker. Zij zijn de minderjarige kinderen van Huibert Pijnakker en Kaatje van Beek.

Deze verkopen het door aan Johan Hees van Berkel, officier van Justitie te Utrecht.

In 1849 komt het als “De nagelaten goederen van Johannes Huijtier” in eigendom van het Rooms-katholiek Oude Armenkantoor te Amsterdam.

Bewoners door de jaren heen

Het huis wordt in die tijd bewoond door Maria Slootbeek, de weduwe van Johannes van Diemen. Zij is in 1847 gehuwd met Matthijs Vink. Als Maria Slootbeek op haar beurt overlijdt, trouwt Matthijs Vink met Grietje Loogman. Rond 1890 is Josephus Theodorus Adrianus van der Geest de nieuwe bewoner van het huis. Hij wordt opgevolgd door zijn zoon Leonardus Cornelis van der Geest. In 1920 staat deze in het bevolkingsregister van de gemeente Alkemade als bewoner ingeschreven. Daarna bewoont diens zoon Theo van der Geest tot 3 december 2004 het huis, eerst als pachter en vanaf 24 december 1985 als eigenaar, als hij de boerderij koopt van het R.K. Armenkantoor in Amsterdam.

Verbouwingen

In de loop der tijd is er heel wat vertimmerd aan huis en bijgebouwen.

De oude boerderij stond met de voorkant op het Vennemeer gericht. Rond 1890 is de boerderij herbouwd met de voorkant naar de in 1870 geopende weg tussen Leiden, Haarlemmermeer en Oude Wetering. Vóór die tijd was men namelijk afhankelijk van vervoer via het water, nu kon men de weg gebruiken.

Aan de hoofdvorm van de boerderij, zoals die in 1894 herbouwd is, wordt in de loop der jaren niet veel veranderd. Op het erf zelf verschijnt wel geregeld nieuwe bebouwing.

In 2004 gaat de boerderij in de verkoop. Er komen nieuwe bewoners.

Links het trapje naar een slaapkamer, rechts de stenen trap naar de kelder

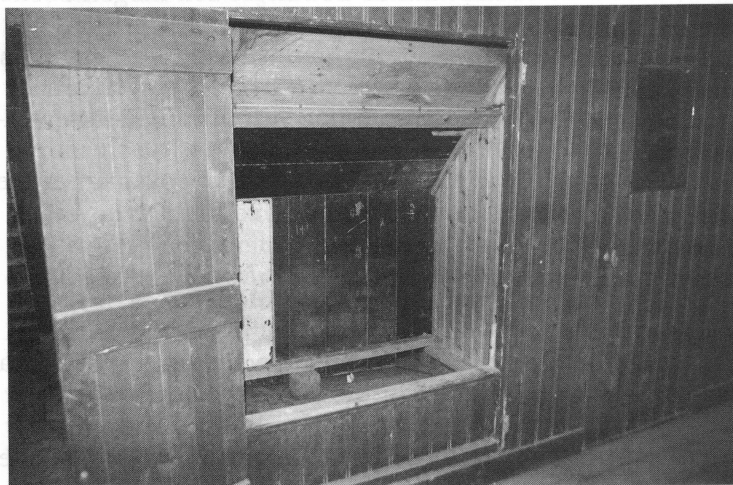
Foto-archief J.W. Kret

Het echtpaar Janny en Arie Bosman is sedert het jaar 2000 op zoek naar een nieuwe woning. De kinderen zijn het huis uit, het pensioen komt in zicht en zij denken na over de toekomst. Hij heeft 32 jaar voor Esso gewerkt, waarvan bijna 19 jaar in het buitenland. Zij hebben in de loop der tijd in België, Maleisië en Amerika gewoond en ook een periode in Nederland (Leiden). De laatste tien jaar woonden zij te Overijse in België. Jaren geleden vormde zij het plan om weer in Nederland te gaan wonen.

Na vier jaar zoeken vernemen zij dat er een boerderij aan de Leidseweg 44 te Oud Ade te koop staat. Dit trekt hen aan: gelegen in een dorp, rust en ruimte in overvloed, aan het water, een bushalte voor de deur en op fietsafstand van Leiden, waar ze al eens gewoond hebben. Met de omgeving zijn ze ook bekend, dus wat wil je nog meer. Ze doen een bod op de woning. Hun makelaar gaat langs de gemeentelijke monumentencommissie met de vraag "of er een serre aan het huis mag worden gebouwd". Daar heeft de monumentencommissie in principe geen bezwaar tegen, dus de koop kan wat hen betreft doorgaan. Over restauratie of herbouw is dan nog geen beslissing genomen. In mei 2004 wordt het voorlopige koopcontract getekend, op 3 december 2004 is de boerderij met erf officieel hun eigendom.

Er moet worden gekozen: restauratie of sloop?

Inmiddels is gebleken dat de boerderij als gemeentelijk beeldbepalend pand op de monumentenlijst

Op de zolder zijn tegen de schuine dakwand drie slaapplaatsen getimmerd voor het personeel dat 's zomers werd ingehuurd

Foto-archief J.W. Kret

van Alkemade staat met 12 punten.

Dit betekent dat er niet gesloopt mag worden, alleen gerestaureerd. Via de oude bewoner, Theo van der Geest, komt Bosman in contact met het bouwkundig ontwerp- en adviesbureau van Harry van Veen te Oude Wetering. Door hem laat hij een bouwtechnisch rapport opmaken.

De conclusie van het bouwtechnisch rapport luidt: *De algehele bouwkundige beoordeling van de staat waarin de diverse boerderijgebouwen zich bevinden is kwalitatief slecht te noemen. Voor renovatie van de gebouwen dienen derhalve zeer grote ingrijpende bouwkundige maatregelen te worden getroffen, die redelijkerwijs niet in verhouding staan tot de kosten die hiermede zijn gemoeid.*

Het advies is om alles te slopen en in de trant van het huidige gebouw opnieuw op te bouwen. *Hierdoor blijven de boerderijgebouwen aan de Leidseweg 44 te Oud Ade hun karakteristieke uitstraling behouden, een "gemeentelijk beeldbepalend pand" waardig.*

Heisa om een bouwvergunning

In 2005 dienen de eigenaren Bosman een principeverzoek in om de oude panden op het erf te slopen. Dit wordt niet gehonoreerd. Dan beginnen de onderhandelingen om een vergunning voor de sloop en herbouw van de boerderij in handen te krijgen. Volgens de gemeente Alkemade mogen ze niet afbreken, alleen restaureren. Henk van Tol, die namens de Stichting Oud Alkemade in de gemeentelijke monumentencommissie zit, komt poolshoogte nemen. Hij komt tot de conclusie dat restauratie van de panden voor een haalbare prijs vrijwel onmogelijk is. Vanaf dat moment ontvangen zij alle steun van hem voor de herbouwplannen, wat zij nog steeds zeer waarderen. De meerderheid van de Monumentencommissie blijkt tegen herbouw en de familie Bosman is gedwongen toch een restauratievergunning aan te vragen.

Maar de gemeenteraadverkiezingen van maart 2006 brengen een ommekeer teweeg. Het nieuwe college

van B&W meent dat de bewoners zelf mogen beslissen of zij vragen om een restauratievergunning danwel om een vergunning tot herbouw. Inmiddels is de vergunning voor restauratie afgegeven maar toch wordt besloten om nog vergunning aan te vragen voor afbraak en herbouw.

Ze moeten wel een lange adem hebben, maar uiteindelijk komt er toch toestemming voor sloop en herbouw in maart 2007.

De sloop en wat er bewaard bleef

In april 2007 kan eindelijk met de sloop van de boerderij worden begonnen. De veronderstelling dat er een oude fundering van koeienhuiden te vinden zou zijn, blijkt niet te kloppen. Wel wordt er een zogenaamde tonfundering aangetroffen. Om de twee tot twee en een halve meter zitten de resten van grotendeels vergane tonnen in de grond. In de tonnen zijn wilgentenen gestoken. Hierop is een balk aangebracht, waarop destijds de muren van de oude boerderij gebouwd zijn. Er blijken voor de bouw tenminste vijf soorten bakstenen gebruikt te zijn, de meeste van slechte kwaliteit. Het grootste gedeelte bestaat uit strengpers stenen. Bovendien kunnen ze, omdat ze met cement gemetseld zijn, niet meer hergebruikt worden. Stenen uit oude muren, die met tras of kalkspecie gemetseld zijn,

De drie hoofdfiguren bij de herbouw van Leidseweg 44: v.l.n.r.: eigenaar Arie Bosman, aannemer Jan van der Geest en architect Harry van Veen tijdens de promotiedag van de bouw op 31 mei 2008.

Foto-archief J.W. Kret

zijn nog relatief gemakkelijk schoon te bikken, maar als er cement aan zit, krijg je dat er niet meer af.

Van de oude boerderij blijven alleen de balken en de muurijzers voor de nieuwbouw bewaard. Deze balken zijn van een prima kwaliteit grenenhout. Als zij verzaagd worden ruikt het bijna nog even sterk

naar hars als bij "vers" hout. Niet alle muurijzers kunnen hergebruikt worden, want het gietijzer blijkt nogal bros. Maar niet getreurd, want Bosman weet nog een adresje waar hij aan 'nieuwe' muurijzers kan komen. De muurijzers heeft hij vervolgens schoongemaakt en deze zijn later aangebracht op het nieuwe gebouw. Van de muurankers aan de voorzijde zijn er een paar gebroken en nieuwe zijn nergens te vinden. Dus worden er nieuwe gemaakt van gietijzer bij een bedrijf.

De toenmalige burgemeester A.H. Meerburg opende 'de open dag in de bouw' met het slaan van een draadnagel in een stuk hout. Het ging hem (aannemerszoon zijnde) minder goed af dan je zou verwachten.

Foto-archief J.W. Kret

De herbouw wordt opgestart

Het streven is om zoveel mogelijk ondernemers uit de omgeving voor de nieuwbouw in te schakelen. Architect is Harry van Veen en als aannemer nemen zij de firma Van der Geest uit Oud Ade in de arm. Het grondwerk wordt verzet door de firma Van der Poel uit Oud Ade.

Het nieuwe pand heeft een fundering van schroefpalen. Hiervoor worden 14 meter diepe gaten geboord waarbij de boorkop in de grond blijft zitten. Vlechtwerk wordt in de boorbuis neergelaten waarna de boorbuis wordt volgestort met beton en de boorbuis eruit wordt getrokken. Voor het metselen van de kelder wordt eerst een damwand aangelegd. Bij een stenenbakker in Brabant zijn inmiddels in vier maanden tijd alle nieuwe stenen voor de gebouwen gebakken. Het zijn handgevormde stenen naar oud model (rijnformaat), gebakken in een originele koepeloven. Door deze manier van bakken verkleurt elke steen anders. De donkerste stenen hebben het dichtste bij het vuur gelegen en zijn een stuk harder dan de lichtergekleurde stenen. Bij het metselen moet er wel op worden gelet dat de kleuren door elkaar gebruikt worden. Bij de nieuwbouw wordt zoveel mogelijk gewerkt met duurzame materialen, zoals natuurstenen vloeren. Het dak is gemaakt van de oude balken en oud hout afkomstig van gesloopte scholen. De oude balken van de boerderij worden weer gebruikt als surrogaat verdiepingsvloer in de boerderij. De echte vloer is van voorgespannen betonnen elementen. Voor de veiligheid is ook zorg gedragen, de rieten dakbedek-

king is voorzien van bliksemafleiding en een sprinklerinstallatie.

De gevel van de boerderij heeft nog dezelfde uitstraling als vroeger, maar het grote raam uit de zestiger jaren in de voorzijde is vervangen door twee originele exemplaren. De binnenkant van de boerderij is op een heel eigen manier ingedeeld. De Bosmannen houden van oude spullen en modern comfort, de inrichting van het huis vormt dan ook een gezellige combinatie van oud en nieuw. En de door de vrouw des huizes zo gewilde serre is er ook gekomen, aan de noordwest kant van het huis staat een prachtige aanbouw met pannendak, een hele bijzondere licht-inval en een magnifiek uitzicht.

Aan de westzijde van het huis wordt op de plek van de oude een nieuwe schuur gebouwd. Hierin bevindt zich nu een garage met alle toebehoren en wordt een zeer doordachte hobbywerkplaats gerealiseerd.

Energiezuinige bouw

Energiebesparing staat hoog in het vaandel bij de familie Bosman. Muren, daken en vloeren zijn tot in de puntjes geïsoleerd. Schuin achter het huis staat de oude hooiberg. Deze heeft een dak van zonnepanelen gekregen en dat geeft hem een futuristische uitstraling. Via een windmolentje op het dak wordt ook elektriciteit gewonnen. Het huis wordt verwarmd door middel van een gesloten warmtepompsysteem. Hiervoor zijn 12 gaten in de grond geboord tot een diepte van 75 meter. Op deze manier wordt de warmte in de grond gebruikt voor de vloerverwarming van het huis. Het resultaat is wel dat de kelder van het huis vol staat met allerlei elektronica voor de energievoorziening. Onder het gehele huis zijn extra hoge kruipruimten gemaakt voor de berging van alle leidingen en kabels. Wat duikt er nog meer op?

De recreatiewoonboot in het water achter het huis

kopen zij na veel vijven en zessen. Achteraf is het wel handig dat zij tijdens de verbouwing in het weekeinde op de woonboot konden wonen, want elke keer heen en weer naar België rijden is ook geen pretje.

Verder heeft het leidingwerk in de grond veel hoofdbreken gekost. Er ligt in de tuin een wirwar van leidingen. Hoofdleidingen van hoge- en lagedruk gas, water, elektriciteit en telefoon lopen niet door de straat maar dwars door de voortuin.

De laatste loodjes

Na bijna twee jaar is op 1 maart 2009 de herbouwing van de boerderij afgerond, maar aan de inrichting van het huis zijn ze op dit moment nog volop bezig.

Eigenlijk ligt het niet in de bedoeling om met z'n tweetjes zo'n groot huis te bewonen. Daarom willen ze in september met een 'bed en breakfast' beginnen. Hiervoor hebben ze in het zuidoostelijke gedeelte drie slaapkamers en een gezamenlijke ruimte ingericht, waarin ook gelegenheid is om te koken. Verder moet er nog het één en ander aan de tuin gebeuren.

Aan de gevel van de oude boerderij was geen naam bevestigd, maar in de registers van het Rooms Katholiek Oude Armenkantoor te Amsterdam wordt regelmatig gesproken van

"de Vrouwe Venne Hoeve".

Deze naam prijkt nu naast het toegangshek.

De reacties op de herbouw

De oude bewoners en de buurt reageren in het algemeen zeer positief op de herbouw van deze boerderij. Op de vraag of hij een dergelijke onderneming nog eens zou starten reageert Bosman met: "Ja, natuurlijk. Het heeft me nooit tegen gestaan. De periode van het aanvragen van de vergunning duurde wel lang, maar als de kans krijgt, moet je

zoiets één keer in je leven meemaken. Verder moet je alles goed plannen en telkens opnieuw keuzes maken als het anders loopt. Maar als ik alles van tevoren had geweten, dan zou ik er weer aan beginnen, want ik heb in deze periode meer plezierige dan vervelende ervaringen

En zo staat de woning er nu bij. Prachtig!! Zoek de verschillen.

opgedaan. Vorig jaar hebben we een open dag gehouden en detoernalige wethouder, die in beginsel tegen sloop en heropbouw was, is toen ook langs geweest. Hij schreef me per e-mail later dat *“als ik dit van tevoren geweten had was ik niet zo negatief geweest”*. Nou, dat vond spraak.”

Tot slot

De vraag of hij en zijn vrouw zich al thuis voelen in Oud Ade beantwoordt Bosman met een volmondig ja. De bevolking is spontaan en “feestelijk” ingesteld, wat laatst goed te merken was tijdens het middeleeuwse dorpsfeest. Ook zij hebben daarvan

volop genoten. Al met al heeft de familie Bosman het aardig naar hun zin in hun nieuwe omgeving.

En ook Oud Ade mag blij zijn dat een karakteristiek dorpsgezicht voor het nageslacht is behouden en nog vele jaren kan blijven staan.

Bronnen:

Familie Bosman
Familie Th. van der Geest
Architect Harry van Veen
Archief gemeente Alkemade
Archief Stichting Oud Alkemade
“Huizenonderzoek in de gemeente Alkemade” door B. Bisschop

Kruidenier Jan van der Meer (van Gersies) voor zijn winkel de Toren, Westeinde 25

Bakker Van Velzen met zijn personeel in Pastoor van der Plaatstraat 31

Uitnodiging voor de Donateursavond

Vrijdagavond 9 oktober 2009 organiseren wij van Oud Alkemade, weer een avond speciaal voor alle donateurs.

Naast de uitreiking van de Oud-Alkemade-prijs zal de heer Henk Jan Habermehl een lezing houden over de middenstand in de jaren vijftig van de twintigste eeuw. Een lezing die mooi aansluit bij de lopende tentoonstelling in het Historisch Centrum.

U bent vanaf 20.00 uur van harte welkom in De Spreng, achter de gereformeerde kerk Kerkstraat 50 in Oude Wetering.

Toegang en koffie zijn, zoals u van ons gewend bent, gratis.

Coba en Jo Hogenboom tussen hun koop-waar in het Zuidendeinde

**Dus
komt
allen.**

André van der Werf met twee kinderen voor Kerkstraat 79

De Spaanse Griep in 1918 een voorloper van de Mexicaanse griep in 2009?

Dit jaar geven kranten en de televisiejournals regelmatig berichten over de 'Mexicaanse griep', die in Mexico zou zijn ontstaan en op verschillende plekken in de wereld de kop op steekt. Er wordt zelfs al van een mogelijke epidemie gesproken.

Dat kwam in 1918 ook voor, maar toen heette de levensbedreigende kwaal 'Spaanse griep'. Zelfs Oude Wetering komt in de rij van plaatsen voor waar de ziekte is geconstateerd.

Dit leverde het volgende persbericht op:

Mexicaanse griep in Kaag en Braassem

Juni 2009: In Kaag en Braassem zijn enkele personen besmet met het Mexicaanse griepvirus oftewel het Nieuwe Influenza A (H1N1).

De GGD houdt de situatie nauwlettend in de gaten en heeft afspraken gemaakt met de gemeente en alle huisartsen in de betreffende woonkern. Alle contacten van deze personen zijn in beeld gebracht en er zijn monsters voor onderzoek afgenomen. Iedereen met een verhoogd risico is door de GGD of huisarts benaderd. Deze mensen hebben instructies ontvangen over hoe te handelen bij griepverschijnselen, om verdere verspreiding te voorkomen. Voor zover betrokkenen ziekteverschijnselen hebben, zijn deze mild van aard.

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de RIVM verzorgen de feitelijke en juiste berichten voor het publiek.

De eerste gevallen van de Mexicaanse griep in de gemeente Kaag en Braassem worden door de regering en het gemeentebestuur met de grootst mogelijke voorzorgsmaatregelen omringd. Hoe anders ging het er toe in 1918, toen de Spaanse griep-epidemie de gehele wereld in haar klauwen had. Er stierven wereldwijd binnen enkele maanden net zoveel mensen aan deze griep als er in de afgelopen 25 jaar aan AIDS zijn overleden.

De Spaanse griep-epidemie van 1918

In de zomer van 1918 doet de Spaanse griep zijn intrede in Nederland. Waar de ziekte precies is begonnen is niet duidelijk. Het eerste gedocumenteerde geval is dat van soldaat Albert Mitchell, die zich op 11 maart 1918 ziek meldt in Fort Riley in de staat Kansas in de Verenigde Staten. De ziekte verspreidt zich vervolgens met zeer grote snelheid over de rest van de wereld. De Eerste Wereldoorlog is nog niet afgelopen en door de censuur komen er weinig berichten naar buiten over deze ziekte. Alleen in Spanje, dat niet aan de oorlog deelneemt, wordt door de pers veel aandacht besteed aan de epidemie. De virusziekte wordt in andere landen daarom al gauw de Spaanse griep genoemd.

Op 1 juni 1918 staat in het "Leidsch Dagblad" te lezen:

De geheimzinnige ziekte, welke Spanje teistert, schijnt een soort influenza te zijn, die blijkbaar een goedaardig verloop heeft. (...) Uit Barcelona alleen worden ongeveer 20 á 30.000 gevallen gemeld. Gevallen met doodelijken afloop werden tot nu toe niet gemeld. (...) Te Madrid alleen liggen 80.000 personen ziek. De oorzaken der epidemie zijn absoluut onbekend.

Al op 12 juli 1918 berichten de kranten dat de Spaanse griep zich razendsnel verplaatst:

In de Deutsche grensplaatsen Elten en Emmerik zijn de laatste dagen reeds honderden gevallen geconstateerd, geen enkele echter met doodelijken afloop. Het blijkt dat de ziekte, welke zich kenmerkt door koorts, hoofdpijn, moeheid en rugpijn, geen kwaadaardig karakter draagt. De meeste patiënten zijn na drie of vier dagen weer hersteld.

Een zomerse griepgolf

Op 20 juli heerst de ziekte volop in de grensprovincies. Naar schatting 2000 mijnwerkers zijn ziek thuis. In Arnhem lijden 400 man van het garnizoen aan de griep. Vanwege het grote aantal kunnen de patiënten niet afzonderlijk worden verpleegd, wat met het oog op besmetting wenselijk zou zijn. Maar weer wordt het publiek gerustgesteld: "*Gelukkig draagt de ziekte geen ernstig karakter en zijn de patiënten binnen enkele dagen genezen*".

Zuid-Holland is al snel aan de beurt. In de kazerne te Leiden worden op 24 juli 80 gevallen onder de militairen geteld, ook in de omringende streek begint de Spaanse griep de kop op te steken. Maar op 17 augustus 1918 wordt constateert dat de Spaanse griep meer af dan toe lijkt te nemen en hoopt men dat de epidemie over het hoogtepunt heen is.

Een tweede griepgolf

In september blijkt dat de Spaanse griep een grimmiger karakter heeft dan in beginsel wordt aangenomen en loopt het aantal zieken weer snel op. Begin oktober laat de directie van het post- en telegraafkantoor te Alphen a/d Rijn weten dat door de vele ziektegevallen onder het personeel een

normale uitvoering van de postbestellingen niet mogelijk is. Als noodmaatregel worden er slechts(!) drie bestellingen per dag gedeeld, om 8.30 uur, 15.00 uur en 19.30 uur. Kloosters, kostscholen en internaten worden zwaar getroffen door de ziekte, hele gezinnen liggen ziek te bed.

Maar door de overheid worden geen maatregelen genomen. Op Kamervragen in september luidt in november(!) het antwoord: *Er zijn geen maatregelen bekend die tegen een zo besmettelijke ziekte en een zich zo snel uitbreidende aandoening met enige kans op slagen zijn te nemen. Wat voor zin heeft het te vechten tegen een ziekte die zich niet bevechten laat!* Sommige gemeenten verbieden kermissen en openbare bijeenkomsten, maar omdat dit beleid niet landelijk gevolgd wordt, heeft dit weinig of geen resultaat. De enige maatregel, die de regering uiteindelijk neemt, is het uitroepen van een algemene biddag op 28 november 1918, kennelijk moet de hulp alleen van boven komen.

Op 26 oktober staat wel vast dat de epidemie voor de tweede maal is uitgebroken. De Spaanse griep laat haar ware gezicht zien en blijkt een lastige en vaak kwaadaardige aandoening te zijn, die veel ernstiger van aard is dan in augustus. Longontsteking is een gevreesde complicatie, daarnaast komt de ziekte voor in de vorm van een ernstige maag-darm ontsteking. Maar diegenen, die tijdens de eerste golf de griep hebben gehad, zijn veilig, zij krijgen dat najaar de griep niet opnieuw.

Waar komt de griep vandaan?

Over de oorzaak van de ziekte tast men in het duister: *maar gaarne gelooven we, dat het natte en dampige weer en de onzuivere atmosfeer van de laatste tijden mede oorzaak zijn van deze zoo gevreesde ziekte.* Naar men nu aanneemt is de oorzaak van de griep een gemuteerd varkens- of vogelgriepvirus uit China.

De griep begint met hoge koorts, hoesten, spierpijn en keelpijn, gevolgd door extreme moeheid en flauwtes. Men verliest zoveel energie dat men niet meer kan eten en drinken. De ademhaling wordt steeds moeilijker, gevolgd door de dood. Gruwelverhalen over de griep doen de ronde: een man houdt een taxi aan, maar voordat hij kan instappen is hij dood; een keeper in een voetbalelftal grijpt een bal uit de lucht en als hij op de grond terecht komt is hij dood door de Spaanse griep. Bij een normale griep worden mensen met een lage weerstand en ouderen getroffen. Niet bij Spaanse griep: het zijn vooral mensen onder de 45 jaar die overlijden.

Inmiddels is er binnen Europa een grote stroom mensen op de been die vluchten voor het geweld van de Eerste Wereldoorlog. Nederland is neutraal, dus het ligt voor de hand dat ze hier hun heil zoeken. Ook in Alkemade worden zij ondergebracht. Op 28 oktober ontvangt het gemeentebestuur van Alkemade een telegram van de Commissaris der Koningin dat er een nieuwe groep uit Frankrijk en België geplaatst zal worden. Al op 30 oktober komt er een kennisgeving dat dit opgeschort is wegens de besmettelijke ziekte die onder deze mensen heerst. Op 4 november volgt het bericht dat er om

deze reden in Alkemade voorlopig geen vluchtelingen meer zullen worden ondergebracht.

Sluiting der scholen

Maar voor Alkemade is het al te laat. Nieuwe vluchtelingen of niet, de Spaanse griep heerst ook hier volop. In de gemeente Haarlemmermeer zijn vanaf 30 oktober vanwege besmettingsgevaar alle openbare scholen gesloten, enkele dagen later volgt ook de sluiting van de bijzondere scholen.

Het gemeentebestuur van Haarlemmermeer stuurt aan de hoofden der bijzondere scholen van de buurtgemeenten een brief met de vraag of zij deze maatregel willen opvolgen. Veel kinderen uit Haarlemmermeer gaan namelijk in Alkemade naar school. De brief luidt:

Nu de alomheersende ziekte zich ook in deze gemeente zo hevig in vele gezinnen openbaart en gebleken is, dat deze zich veelal het eerst bij de schoolgaande kinderen vertoont, leek het ons gewenst vanwege het besmettingsgevaar met ingang van heden alle openbare scholen in deze gemeente voor een tijdvak van ruim veertien dagen te sluiten. Bovendien zijn de kinderen, die na hun herstel weer op school komen, bijzonder vatbaar voor kouvatten en longontsteking en is wegens het gebrek aan voldoende brandstoffen onmogelijk om nu reeds voor behoorlijk verwarmde lokalen zorg te dragen. Het bestuur van de Christelijke school te Oude Wetering houdt een vergadering over dit vraagstuk. Hierbij kunnen het hoofd van de school D. Meijer en mevr. Knibbe-Roodenburg overigens niet aanwezig zijn wegens ongesteldheid en ongestelde huisgenoten, zij zijn geveld door de griep. De voorzitter deelt mee dat er nu 41 kinderen (op een totaal van 152) en het hoofd der school Spaanse

In aanmerking nemende dat een groot per categorie der kinderen het onderwijs niet kunnen volgen en also straks achter aan komen en dat het voor de kinderen die hersteld

zijn en weder ter school zullen komen te koud in de school is om dat wegens de brandstof nood de school nog niet ver warmt kan worden. En de ongesteldheid van het hoofd. Alle deze feiten bij elkander genomen zoo besluit het bestuur om de school tijdelijk te sluiten. Bonda neemt op zig om in overleg met het hoofd dit de schoolopziener mede te delen.

De secretaris schrijft in de notulen op 1 november 1918: *In aanmerking nemende dat een groot per categorie der kinderen het onderwijs niet kunnen volgen en also straks achter aan komen en dat het voor de kinderen die hersteld zijn en weder ter school zullen komen te koud in de school is om dat wegens de brandstof nood de school niet ver warmt kan worden. En de ongesteldheid van het hoofd. Alle deze feiten bij elkander genomen zoo besluit het bestuur om de school tijdelijk te sluiten. Bonda neemt op zig om in overleg met het hoofd dit de schoolopziener mede te delen.*

griep hebben. De betreffende kinderen kunnen waarschijnlijk, als zij weer op school komen, het onderwijs niet meer volgen en *zullen alzo straks achteraan komen*. Het advies voor sluiting wordt dus opgevolgd, ook door de andere scholen binnen Alkemade.

**GODVRUCHTIG AANDENKEN
AAN HET OVERLIJDEN VAN**

ELISABETH AGATHA VESSEUR

PREFECTE DER ST. AGNES CONGREGATIE
Geboren 15 November 1918 te Roelofarends-
veen, voorzien van de H.H. Sacramenten
overleden na een kortstondige ziekte, 21
April 1943 en begraven 2e Paasdag.

Ondanks haar zwakheid leefde zij moedig en vol plannen voor de toekomst. God heeft in Zijn oneindige liefde anders beschikt. Gaarne en vol vertrouwen gaf zij zich over aan Zijn Welbehagen.

De weinige jaren, welke God haar gaf, waren gewijd aan de eer van Maria en St. Agnes, aan de belangen van de Maria Congregatie. Vergeten we haar voorbeeld niet en de les van haar sterfbed: blijheid, geduld en overgave.

Dierbare Vader en Moeder, in mijn laatste woorden lag geheel mijn liefde tot U. Deze gevoelens maakten het heengaan moeilijk maar zullen in de hemel een voortdurende aansporing blijven. Met Agatha blijf ik voor U bidden. U zult ons niet vergeten, wij U nog minder. God moge U sterken en het verlies vergoeden.

Broers en Zusters, Dierbaren, Bekenden en mede-Congregantisten, blijft in Uw gebed aan mij denken.

Maria-Moeder Onbevlekt ontvangen,
bescherm Uw kind.

H. Agnes, bid voor haar.

Familie Vesseur getroffen

Een dieptriest geval is het overlijden van twee dochtertjes van huis-schilder Cornelis Vesseur en zijn vrouw Johanna Hoogenboom aan het Zuideinde 10 te Roelofarendsveen. Op 13 november overlijdt de 20 maanden oude Agatha, een dag later gevolgd

door haar zusje Elisabeth, die dan 2 jaar en acht maanden telt. Op 15 november 1918 worden beide zusjes begraven.

Op de dag van de begrafenis wordt er in huize Vesseur echter opnieuw een dochter geboren. Zij wordt Elisabeth genoemd en 6 mei 1920 wordt het gezin uitgebreid met dochter Agatha. Maar ook deze meisjes worden niet oud; Agatha overlijdt in 1941, bijna 21 jaar; haar zus Elisabeth sterft in 1943, enkele maanden voordat zij 25 jaar zou worden.

Geen maatregelen van de gemeente

Het bestuur van de gemeente Alkemade bemoeit zich niet met het vraagstuk van de Spaanse griep. In de notulen van de gemeenteraad van die periode wordt er met geen woord over gerept. De voorgenomen sluiting van de scholen wordt door het college van burgemeester en wethouders voor kennisgeving aangenomen. Zelfs aan het overlijden ten gevolge van de Spaanse griep van de eerste ambtenaar ter secretarie, Gerrit Arie van Weelden (26 jaar) op 27 oktober 1918, wordt geen aandacht geschonken. Terwijl de ziekte danig huishoudt in de gemeente is er geen enkele maatregel uitgevaardigd om besmetting tegen te gaan.

In het Leidsch Dagblad van 2 november 1918 staat het volgende bericht te lezen:

De Spaansche griep heerst hier te Roelofarendsveen in ernstige mate. Donderdag 31 oktober werden zes overledenen begraven, terwijl het stoffelijk overschot van den eersten ambtenaar ter Secretarie te 's-Gravenhage is ter aarde besteld. Ook in Oude Wetering begint de Spaan-

sche griep zich meer en meer te vertoonen, het aantal zieken neemt dagelijks toe. Reeds kwam hier een sterfgeval voor.

Mevrouw A. Hoek-Loos (90 jaar) vertelt:

Ik ben op 7 november 1918 geboren te Roelofarendsveen, midden in de epidemie van de Spaanse griep die toen heerste. Mijn moeder vertelde mij later dat het toch zo'n droevige tijd was. Zij lag in het kraambed en hoorde telkens de doodsklok luiden als er weer iemand overleden was of begraven werd.

De kraamtijd duurde 10 dagen. In die periode zijn alleen al in Roelofarendsveen acht kinderen en zes volwassenen begraven. De klokken werden tweemaal geluid, de eerste keer als er iemand gestorven was, de tweede keer als iemand begraven werd.

De medische wetenschap staat met de handen in het haar. Een effectief medicijn blijkt niet aanwezig en geen enkele therapie slaat aan. Het is een gouden tijd voor nepmedicijnen en kwakzalvers. Op grote schaal gaat abdijsiroop van de firma Akker te Rotterdam over de toonbank, hét middel tegen de griep. Bij nader onderzoek blijkt dit slechts te bestaan uit suikerstroop met kaneel. Dit helpt net zo veel of weinig als het onder het volk levende advies om meerdere keren per dag een glaasje jenever in te nemen. Mondkapjes zijn in steden zeer populair, in openbare gelegenheden worden ze daar vaak gedragen. Effectief zijn ze echter niet, een virusbesmetting kan hierdoor niet worden tegengehouden. Ook mentholsnui, staalpreparaten en anti-griep-pastilles beloven van alles, maar doen weinig. De griep-epidemie moet op een natuurlijke manier uitwoeden.

In het voorjaar van 1919 is de Spaanse griep-epidemie zo goed als afgelopen en kan de balans worden opgemaakt. De griep blijkt wereldwijd meer dan 50 miljoen slachtoffers geëist te hebben. Van de Amerikaanse soldaten in Europa is in 1918 de helft aan de Spaanse griep gestorven. Nederland telt 30.000 slachtoffers. De meeste doden zijn gevallen in de maanden oktober, november en december van 1918.

De balans in Alkemade

Voorals met slechte woonvoorzieningen blijken zwaar te zijn getroffen. Binnen de gemeente Alkemade is dat Roelofarendsveen. Men woont van oudsher dicht op elkaar op zogenaamde wurften. Een huis wordt vaak bewoond door drie of meer gezinnen en het ontbreken van waterleiding en riolering draagt niet bij tot verbetering van de volksgezondheid. Bovendien hebben veel mensen de ziekte tbc onder de leden, zodat hun weerstand zeer laag is.

Op het kerkhof van de parochie St. Petrus Banden te Roelofarendsveen, waaronder ook Nieuwe Wetering behoort, zijn van september tot en met december 1918 twintig kinderen en vierentwintig volwassenen begraven. Ter vergelijking: binnen diezelfde periode in 1917 werden hier twee kinderen en zes volwassenen begraven, in 1919 vijf kinderen en elf volwassenen.

Deze parochie heeft voor de parochianen een eigen ziekenfonds: "St. Joseph/Voorzorg". In 1917 wordt aan ziekengeld 555,- gulden (€ 252,-) uitgekeerd, in 1918 is dat bijna verdubbeld tot 1015,- gulden (€ 460,50). Ook in het eerste kwartaal van 1919 wordt er beduidend meer dan gewoonlijk uitbetaald, waarschijnlijk door de nasleep van de Spaanse griep. De herstelperiode van een fikse longontsteking bedraagt in die tijd –zonder antibiotica- al snel acht weken.

Een in 1918 toegestaan voorbehoedmiddel, nu tegen Spaanse griep. Maar het middel was minder effectief.

Het aantal overledenen binnen de gehele gemeente Alkemade bedraagt van september tot en met december 1918 negenenzestig personen, waarvan er zevenenvijftig onder de 45 jaar oud zijn. Hoeveel er hiervan aan de Spaanse griep zijn overleden is onbekend. Vanuit het gemeentebestuur is daarover niets bekend gemaakt. Zelfs in het jaarverslag van 1918, waarin ook de besmettelijke ziekten behoren te worden opgetekend, wordt over de Spaanse griep en het aantal slachtoffers met geen woord gerept. Ook landelijk lijkt het alsof de ziekte is gewist uit het collectieve geheugen; het was blijkbaar te erg om te worden opgeslagen in de herinnering. De griep waaraan één procent van de wereldbevolking stierf, is letterlijk doodgezwegen. Wetenschappers sluiten niet uit dat een dergelijke griep epidemie zich opnieuw kan voordoen. Het griepvirus blijft zich muteren en onder de voor het virus gunstige omstandigheden zal het zich weer sterk kunnen verbreiden. Men heeft echter wel meer kennis van zaken dan in 1918, zodat de regering gerichte voorzorgsmaatregelen kan nemen. Ook is er nu antibiotica, waarmee de longontsteking, een gevaarlijke complicatie bij griep, behandeld kan worden. Bovendien is men nu in staat om

op grote schaal anti-griepvaccins te maken. We mogen erop vertrouwen, dat een zo grote catastrofe als in 1918 zich niet meer zal herhalen.

Een gebroken gezin, mede ten gevolge van de Spaanse griep

Gerardus Warmerdam is gehuwd met Klasi-na van Seggelen. Het gezin woont aan de Langeweg te Roelofarendsveen en telt negen kinderen. In 1912 overlijdt zoontje Engelbertus, 13 dagen oud. Vader Gerardus (40 jaar) sterft in 1913, gevolgd door dochtertje Catharina (1 jaar) in 1914 en haar zusje Maria (12 jaar) in 1916.

Klasina Warmerdam-van Segge-

len blijft achter met zes kinderen: Bernardina, Cornelia, Franciscus, Quirinus, Joannes en Cornelis.

Dan breekt de Spaanse griep uit. Moeder Klasina (43 jaar) bezwijkt op 19 oktober 1918 en op 27 oktober 1918, net acht dagen later, overlijdt ook de 10-jarige Johannes. De vijf achtergebleven weeskinderen worden bij pleeggezinnen ondergebracht. Dochter Cornelia overlijdt in 1920, zij is dan 15 jaar oud. Haar zus Bernardina wordt opgenomen in het gezin van Petrus Zwartjes en Maria Dobbe. Johannes van der Meer en Petronella Huigsloot adopteren zoon Quirinus, Cornelis vindt een nieuw tehuis bij het gezin van veehouder Pouw aan het Westeinde te Roelofarendsveen. Hun oudere broer Franciscus wordt in huis genomen door het echtpaar Petrus Akerboom en Antje L'Ami. Uit dit huwelijk is in 1913 een dood kindje geboren en in 1915 een zoontje, Jacobus genaamd. Dan blijkt pleegzoon Franciscus aan tbc te lijden. Hun eigen zoon Jacobus raakt ook besmet en sterft in 1935, hij is dan net 20 jaar. Pleegzoon Franciscus Warmerdam overlijdt in 1937 (31 jaar). Het echtpaar Akerboom blijft tenslotte kinderloos achter.

Bronnen:

Traditie, tijdschrift over alledaagse dingen, tradities en rituelen

Archief Stichting Oud Alkemade

Archief parochie Petrus Banden Roelofarendsveen

Regionaal Archief Leiden

Streekarchief Groene Hart Alphen aan den Rijn

GEDACHTENIS AAN HET OVERLIJDEN VAN ONS PLEEGKIND

JOANNES WOUTERUS WARMERDAM

op 26 October 1918 en begraven den 29sten October op het R. K. Kerkhof in den leeftijd van 10 jaar.

Waarom ons verlaten
ons broederke zoet?
Ach! Waart ge bij ons,
bij uw Tante, niet goed?
Wij hadden alreeds
op uw liefde betrouwd,
en op uwe toekomst
kasteelen gebouwd.
Wij hadden — 't is menscheijk —
uw lot willen wiken;
maar God, Hij, de Meester,
behoort het te schikken!
Uw plaats was daarboven
om Jesus te loven;
daarboven met Vader
en Moeder te saam;
vereenigd met de Eng'len
uw stemme te meng'len,
ter eere van Jesus'
aanbidd'lijken Naam!

B. Paauw. — Roelofarendsveen.

Kantoorboekhandel

Stencilinrichting

Van Hartevelde

Roelofarendsveen - Westeinde 51 - Tel. (01713) 2588 - Postgiro 615089

Drukkerij

MODE - SPORT - VRIJE TIJD

GROOT IN
KLEIN VAK
Jac.v.d.Bosch
RIJPWETERING 01712-8207 - OUDEWETERING 01713-2344

**Vogels in
schitterende
kleuren en
een grote
collectie kooien
Als kado altijd
geslaagd**

HANDELSONDERNEMING

Jan v.d. Meer B.V.

Noordeinde 45-53
Roelofarendsveen
Tel. 01713-9008

J. v. d. MEER

GROENTEN- EN FRUITHANDEL
Spoorstraat 35 - Telefoon 2616
ROELOFARENDSEVEEN

RESTAURANT De Woelige Baren

Meerkreek 1a - 2377 VA Oude Wetering
Tel. 01713 - 5100, b.g.g. 01713 - 2363

**BEGIN SEPTEMBER
GAAN WE WEER VAN START
MET EEN NIEUWE TENTOON-
STELLING.**

DEZE HEET

**MAG HET IETSJE
MEER ZIJN?**

**WE HEBBEN GEPROBEERD
VOOR DIT THEMA ALLE
(VOORAL OUDE)
WINKELS VAN DE KAAG ,
NIEUWE WETERING, OUDE
WETERING, RIJPWETERING
EN ROELOFARENDSEVEEN IN
KAART TE BRENGEN .**

**ZOALS U VAN ONS GEWEND
BENT, IS DIT NIET EEN DROGE
UITSTALLING, MAAR HEBBEN
WE WEER VEEL FOTO'S EN
VOORWERPEN DIE GOED
LATEN ZIEN HOE HET
WINKELBESTAND ER
VROEGER UIT ZAG.**

Het van ouds bekende adres

**voor alle soorten
BLOEMWERK IS:
H. J. WESSELMAN,
□ B 250 ROELOFARENDSEVEEN. □
RUIME COLLECTIE CACTUSSEN.**

A.s. Dinsdag 6 Aug. Pleiziervaart
v. Oude Wetering naar Scheveningen
voor kinderen en grooten. Vertrek
v.m. 7 uur o.t. van Hotel v.d. Bosch.
De ondernemer, C. MOLLER.

Ruime sortering

**Sigaren
Cigaretten
Tabak
Tabakspijpen**

BIJ TEL. 60
G.J. v.d. MEER B 225

REPARATIËN VAN

Auto's - Motoren - Rijwielen

SPOEDIG EN BILLIJK.

Luxe Auto te huur bij dag en nacht.

FIETSEN TE HUUR - EMAILLEEREN - NIKKELEN

AANBEVELEND,

K. DeCHSLEIN, Roelofarendsveen Tel. 4.

**Voor al uw
elektrische
installatiewerk
maar ook voor
storingen aan uw
elektrische
huishoudelijke
apparaten
INSTALLATIEBEDRIJF**

Bakker B.V.

Noordeinde 1
Roelofarendsveen
Tel. 01713-3442
**Ook de 'Doe het zelfver'
kan bij ons terecht en
krijgt desgewenst een
vakkundig advies.**

N. BAKKER H_Z.

BLOEMBOLLENWEEKERIJ EN HANDEL
FRANSCH BRUG B 505
TELEF 48. ROELOFARENDSEVEEN

GUMMI SLANGEN

Nieuw en Gebruikte.

GOEDE KWALITEIT

W. HÖLSCHER,

Schoolschoenen m. ^{32/35}f 1.75, ^{36/39}1.95
Prima baggerlaarzen, Knie en Kinder-
laarzen. Cres en Robinson.

H. REIJNGOUD

OUDEWETERING A 115.

J. van Berkel

B 411 ROELOFARENDSEVEEN.
LEVERT ALLE SOORTEN BLOEMWERK
als Graftakken, Kransen,
Bruidsbouquets enz. enz.
BELEEFD AANBEVELEND.

Augurkenzaad

Venlosche niet plekkers

NIC. VAN DER MEER CORSZ. R. VEEN
WITTE SINGEL B 283.

Auto diensten SPRUITENBURG

OUDEWETERING TEL. 54

Dagelijks n. Leiden Telef. 986.

„ n. Amsterdam Telef. 41818.

• BESTELHUIS SPIJSTRAAT 2. •

**Als u toch spaart
spaar dan dubbel!**

Als u regelmatig iets opzij wilt leggen voor
later, moet u toch 's kennismaken met
ABC-SPAREN. Dat is al sparend beleggen
in effecten, aandelen en onroerende
goederen. Dat kunt u doen met minimaal
één gulden per dag gedurende 15, 20 of 25
jaar. U spaart dan verzekerd, belastingvrij
en met een aantrekkelijke winst na afloop:
een verdubbeling en meer van uw spaar-
geld. Bel ons even om meer informatie.

ASSURANTIEKANTOOR

KOOS VERDEL

Noordeinde 42 - Roelofarendsveen
Tel. 01713-3233

**Schoonheid is
zichtbare
gezondheid**

**Dr. v.d. Hoog
kosmetika
KAPSALON - PARFUMERIE**

P. KOEK

Noordeinde 21 - Roelofarendsveen
Telefoon 01713 - 2635
Staatsloten - Strippencarten

**BEHANG
HOGE KORTINGEN**

**Grote opruiming
restanten**

VAN BEEK

Noordeinde 157 - Roelofarendsveen
Tel. 01713-3082

Alkemarkt 25 jaar oud

Op 2 november van dit jaar is het precies vijftienvijftig jaar geleden dat de Alkemarkt in Roelofarendsveen van start ging. De besluitvorming om tot een markt te komen had heel wat voeten in de aarde. En in die vijftienvijftig jaar is de markt een levendig gebeuren gebleven. Het onderstaande artikel beschrijft het tot stand komen van de markt en wat er in die vijftienvijftig jaar zoal gebeurd is rond de markt. In ieder geval bestaat de Alkemarkt nog steeds en maken vele trouwe klanten er gebruik van. In dit artikel beschrijven we het tot stand komen van de Alkemarkt en de soms roerige geschiedenis van de markt.

De weekmarkt is lange tijd onderwerp van bespreking geweest in de gemeenteraad. Al in 1978 vraagt de heer Joop Kret, lid namens de VGA (Vereniging Gemeentebelangen Alkemade), om het instellen van een weekmarkt in Roelofarendsveen. Dit voorstel stuit dan al op veel bezwaren. In de jaren daarna wordt er door de Gemeenteraad bij het College herhaaldelijk op aangedrongen om met een voorstel te komen voor een weekmarkt. Maar in de vergadering van 28 mei 1984 legt het College dan toch met frisse tegenzin een voorstel aan de gemeenteraad voor. Het College stelt de Gemeenteraad voor om een weekmarkt in te stellen voor een proefperiode van één jaar. Als locatie heeft het College de Schoolbaan in gedachten.

In de Gemeenteraad wordt positief gereageerd op dit voorstel, maar één lid, de heer Jacques van den Bosch (CDA) is mordicus tegen. In zijn betoog somt hij een groot aantal bezwaren op. Hij meldt dat zowel de drie ondernemersverenigingen, de KNOV, de Kamer van Koophandel, als het Centraal Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf tegenstander zijn van het voorstel om te komen tot een weekmarkt in Roelofarendsveen. De heer van den Bosch is bang dat de positie van de plaatselijke middenstand door de markt ernstig aangetast zal worden. Hij betreft ook de kleine kernen in de gemeente in zijn betoog en meldt dat er in Rijpwetering nog maar zes winkels over zijn en dat het postkantoor onlangs is omgedoopt tot agentschap. Een markt zal deze situatie alleen nog maar verslechteren. De heer Van den Bosch is ook tegen de gekozen locatie, omdat die niet in de nabijheid van winkels gelegen is. Dit zal voor de plaatselijke middenstand geen extra omzet opleveren, zo verwacht hij. Verder wijst hij nog op de aanwezigheid van twee scholen, de Johannes de 23^e MAVO en de Koperwiek (LHNO) en de bezwaren die de twee schoolbesturen hebben gemaakt. Deze scholen staan aan de Schoolbaan. De schoolleiders verwachten geluidhinder en andere overlast van de weekmarkt.

Tenslotte maakt de heer Van den Bosch zich ernstig zorgen over de financiële haalbaarheid van de weekmarkt. De markt zal pas rendabel zijn bij een totaal van dertig kramen. Hij denkt dat dat aantal niet gehaald zal worden. De heer Van den Bosch roept zijn collega-raadsleden op het voorstel niet te

steunen en zo zegt hij: “het koren niet plat te trappen om een klaproos te plukken”.

In de Gemeenteraad blijken echter weinig leden overtuigd. Wel is er nog discussie over de locatie: wordt het de Schoolbaan of toch de Noordhoek? De heer Jan Koek (VVD) dient met steun van de heren Fred Hoogenboom en Frans Schoonderwoerd (PvdA) uiteindelijk een amendement in waarin hij vraagt om de weekmarkt op de Noordhoek te vestigen, op het parkeerterrein bij de watertoren. Het College ontraadt deze motie, omdat de Noordhoek te klein is om dertig marktkramen met toebehoren te bergen. Tijdens de bespreking van dit amendement vraagt de heer van den Bosch om een stemverklaring van de wethouders (die immers lid zijn van de gemeenteraad). Burgemeester P.J. Bolten laat er geen misverstand over bestaan dat het College op grond van de ingewonnen adviezen geen voorstander is van een weekmarkt in Roelofarendsveen. Omdat er vanuit de raad herhaaldelijk op aangedrongen is komt het College nu toch met een voorstel. Maar niet van harte. Van de beide wethouders blijkt de heer Luuk Beelen (VVD) inmiddels tegenstander van de markt te zijn. De heer Niek Verhaar is voor, althans voor een proeftijd van één jaar.

Tenslotte wordt het voorstel zonder hoofdelijke stemming aangenomen. Alleen de heren Van den Bosch en Beelen zijn tegen. Het amendement om de markt te op de Noordhoek te gaan houden krijgt alleen de steun van de heer J.E.M. Koek, zodat de locatie de Schoolbaan wordt.

Krenten uit de pap

Overleg met de Centrale Vereniging voor Ambulante Handel levert op dat de vrijdag de beste dag is voor de markt in Roelofarendsveen. De markttijden zullen liggen tussen 9 en 13 uur. In de regionale pers worden oproepen geplaatst tot inschrijving voor een standplaats, maar intussen hebben zich al vijftien belangstellenden bij de gemeente gemeld. Maar het overleg met de Centrale Vereniging verloopt moeizaam. Dit heeft te maken met het feit dat de gemeente de plaatselijke middenstand voorrang wil geven bij het verkrijgen van een standplaats. En dit is volgens de Centrale Vereniging in strijd met de landelijke regels. Tot drie keer

WEEKMARKT ALKEMADE ELKE VRIJDAG

Elke week 27 KRAMEN VOL VOORDEEL!

SCHOOLBAAN

M.A.V.O.

W. C. Hogenboom - anjibloemen
P. A. G. van Rijn - zuivelprodukten
W. A. Vermeer - brood en banket
J. S. Smits - schoenen en klompen
J. van Veen - fruit
G. J. F. Rubbens-Duivis - stoffen
J. W. Ijsbrandy jr. - kleinvak artikelen
J. v. d. Meer - groente en fruit
Hofstede - wol en breigaren
W. B. C. M. Bull - kruiden en reformartikelen
J. Hollerbroek - dierenbenodigdheden
B. van Diermen - vis
H. Schuchhard - vis
E. C. Pauw-v. d. Breggen - stroopwafels
G. van Vliet - aardappelen, groente en fruit

P. Beintema - herenkleding
I. R. M. Bleeker - dameskleding
J. G. van Rijn - brood en banket
G. van Ballegooyen - zuivelprodukten
G. van Pelt - cosmetica enz.
C. A. A. Jonker - huishoudtextiel
P. J. Bollen - ondergoed en nachtkleding (tricotages)
G. J. v. d. Poel - noten en drop
H. C. P. v. d. Pol - kousen en sokken
J. K. van Leeuwen - bloemen en planten
T. E. Wils-Perel - vleeswaren
van Tol - poelier

Dus voortaan óók in Alkemade:

**OP DE „ALKE-MARKT”
 JE GULDEN 'N DAALDER WAARD!**

stem van de heer Van den Bosch tegen om de markt na een proefperiode van een jaar definitief te maken. Er zijn voldoende handelaren en voldoende kopers. In 1987 blijkt de verordening op het Marktwezen te Alkemade te moeten worden aangepast. De marktmeester, de heer C. Oomen, wil een regeling opgenomen zien voor die gevallen, dat een standhouder langdurig ziek is of langdurig met vakantie. Het recht op een standplaats vervalt namelijk automatisch na drie weken afwezigheid. Dit wordt onrechtvaardig gevonden. Daarom wordt in de aangepaste verordening een regeling opgenomen dat bij langdurig

toe wordt de aanvangsdatum van de markt verschoven. Maar uiteindelijk komen de partijen er uit en kan de markt beginnen.

De gemeente stelt ook een marktmeester aan, die belast wordt met het handhaven van de orde en het innen van de marktgelden.

Om tegemoet te komen aan de bezwaren van de scholen is besloten om de markt in noordoostelijke richting te verschuiven en is een verbod op geluidsapparatuur ingesteld.

Veel belangstelling voor Alkemadese weekmarkt 7/11/1984

Alkemade - De weekmarkt die afgelopen vrijdag voor de eerste keer in Alkemade werd gehouden, heeft vele belangstellenden getrokken.

Het weer heeft daar zeker toe bijgedragen; het zonnetje scheen en de temperatuur was hoog voor de tijd van het jaar.

Om 09.00 uur verschenen de eerste klanten. Later op de ochtend, tussen 11.00 en 12.00 uur was het zo druk dat het dringen werd om bij de kraampjes te komen.

Velen verlieten de markt met vis, brood, groenten, fruit, wol, stoffen enz. enz.

Op 2 november 1984 is het dan zover. De markt gaat van start. 27 handelaren in 20 branches zijn aanwezig om hun waren aan de man c.q. vrouw te brengen. Onder hen een beperkt aantal plaatselijke winkeliers, beducht als zij zijn voor de concurrentie van de markt. Zo is Bep van der Poel met een snoepkraam te vinden op de markt. En ook groenteboer Co van der Meer staat op

ziekte een geneeskundige verklaring moet worden overlegd. Langdurig op vakantie gaan kan alleen na tijdig overleg met de marktmeester.

In 1989 laat het college van B & W een onderzoek instellen naar de positie van de markt. Er vallen steeds meer open plaatsen. De wachtlijsten voor een kraam lopen snel terug en voor sommige branches blijkt weinig animo te zijn. Ook overweegt het college de markt te verplaatsen naar de Noordhoek. Uit het onderzoek blijkt dat de omvang van de markt in de laatste vier jaar is gehalveerd van 35 naar 18 kramen. Omdat de gemeente een minimum aantal kramen moet afnemen, lopen de kosten alsmaar op. Voor 1990 wordt een tekort verwacht van f. 15.000,= (€ 6.800,=), omgerekend een gulden per inwoner. Omdat er volgens de gemeente inmiddels voldoende parkeerplaatsen in het centrum zijn, vindt het college het verantwoord om te onderzoeken of de Noordhoek in aanmerking komt als marktplein. De commissie ruimtelijke ordening laat echter weinig heel van dit voorstel, zodat uiteindelijk besloten wordt de markt op de Schoolbaan te handhaven. Vooral de gevaarlijke verkeerssituatie rond de Noordhoek en het gebrek aan parkeerplaatsen spelen hierbij een rol. Maar ook naburige winkeliers blijken bezwaar te hebben.

Bij het vijfjarig bestaan, dat in mei 1990 gevierd wordt, blijken zowel handelaren als klanten tevreden met de markt. Zij vinden het een goede markt, gezellig en druk. Maar al snel komt er wat onrust rond de markt. Het College van Burgemeester en Wethouders laat weten dat het aantal parkeerplaatsen in het centrum zodanig is toegenomen dat de weekmarkt wel van de Schoolbaan naar het centrum verplaatst zou kunnen worden. Dit zou een belangrijke bijdrage leveren aan de versterking van de centrumfunctie. Het College kondigt een onderzoek aan naar de mogelijkheden. De laatste tijd

de markt zijn waren aan te prijzen.

En over belangstelling hebben zij niet te klagen.

Vele nieuwsgierigen bevolken het marktterrein.

De markt op de Schoolbaan blijkt een blijvertje te zijn. In 1985 besluit de gemeenteraad met alleen de

vallen in de markt op de Schoolbaan regelmatig open plaatsen. Het College wil de positie van de weekmarkt ondersteunen door het verbreden van het marktaanbod, maar de raadscommissie Ruimtelijke Ordening is weinig enthousiast over het idee, zodat het al weer snel onder tafel verdwijnt. Op vrijdag 4 november 1994 is het zo ver: de Alkemarkt bestaat 10 jaar en dat wordt ook gevierd. De marktkooplieden organiseren een groot festijn. Zo is er een loterij, er zijn drie standwerkers uitgenodigd, er staat een poffertjeskraam en kinderen kunnen gratis geschminkt worden. En dat niet alleen tijdens de gewone markttijden, maar er is besloten de markt voor deze gelegenheid tot 16 uur te laten duren. De hele dag door is er muziek te horen en als klap op de vuurpijl mag één bezoeker, Margret Cozijn uit Oude Wetering, die op een eerdere marktdag fotografisch is uitgezocht, gratis winkelen. Zelfs de gemeente doet een extra duit in het zakje en besluit dit jubileum met 1.000,= gulden (€ 455,=) te ondersteunen.

De Alkemarkt bestaat 10 jaar. Margret Cozijn mag gratis winkelen. Marktmeester Hennie van Egmond komt haar ook feliciteren.

Foto: Wil Kokelaar; foto-archief J.W. Kret

En het wordt een succes. Mooi weer en talloze bezoekers van de kramen zorgen voor een grote omzet. En door de vele bijzondere activiteiten heerst er een gezellige sfeer.

In 1996 doet zich een conflict voor tussen de gemeente (marktmeester Hennie van Egmond) en de marktkraamverhuurder. Volgens de gemeente is de verhouding tussen de verhuurder, de heer Pel, en de marktmeester en een aantal marktkooplieden zodanig verstoord dat samenwerking niet langer mogelijk is. De gemeente wil dan ook het contract met de verhuurder opzeggen. Hij zou zich niet aan de gemaakte afspraken houden. Zo zou hij kramen te vroeg weghalen en het ontbreekt nogal eens aan materiaal en soms aan kramen. In ieder geval is er al één koopman vertrokken door de problemen met Pel. Ook zou hij het op marktmeester Hennie van Egmond gemunt hebben.

Een aantal marktlieden heeft middels een handtekeninglijst echter steun aan Pel betoond. Het blijft echter onduidelijk hoeveel dit er zijn, want een

aantal trekt later de steun weer in. Kortom, voor de rechter dus. In een kort geding eist Pel bij de arrondissementsrechtbank in Haarlem voortzetting van zijn contract met de gemeente Alkemade. En bij de raadscommissie bezwaar- en beroepschriften dient hij een bezwaarschrift in tegen het besluit van het College. Zowel de rechter als de commissie vinden echter dat de gemeente Alkemade het volste recht heeft om voor een andere marktkraamverhuurder te kiezen.

De plaats van de markt komt weer in discussie als het college en de raad weigeren medewerking te verlenen aan de bouw van een nieuw gezondheidscentrum op een grasstrook in de Europaweg. Het gemeentebestuur wil wel toestaan dat het bestuur van de Stichting Huisvesting Gezondheidszorg Alkemade dit plan uitvoert naast het Bonaventuracollege, dus op de plek waar de markt wordt gehouden. De weekmarkt zou dan naar een andere locatie moeten verhuizen en daarvoor wordt weer de Noordhoek genoemd. De kosten van de verplaatsing wordt geschat op € 20.000,-- waarmee de raad in februari 2005 instemt. In dat bedrag zit een vergoeding voor het gebruik van een 'omliggend toilet', ten behoeve van de marktlieden. Iets dergelijks is aan de Schoolbaan geregeld met het Laboratorium gevestigd in Schoolbaan 2.

De bouw van een gezondheidscentrum gaat niet door, dus de markt is gebleven op de plek waar hij altijd is geweest.

Foto Witte Weekblad, foto-archief J.W. Kret

En hoe is het gegaan met de concurrentie tussen de markt en de plaatselijke middenstand? Bij het tienjarig bestaan zijn er nog drie plaatselijke kooplieden actief. Groenteboer Ko van der Meer, snoepverkoopster Bep van der Poel en bloemenvrouw Ria Hoogenboom. Geen van drieën is nu nog op de markt te vinden. En kaasboer Piet van Rijn uit Warmond maakte de overstap naar de reguliere middenstand en is nu te vinden in een winkel op het Noordplein.

Inmiddels is de vrijdagmarkt op de Schoolbaan een geaccepteerd en gewaardeerd instituut geworden. Wat kleiner dan in de beginperiode, maar nog steeds een levendig geheel. En de plaatselijke middenstand doet ondanks de markt nog steeds goede zaken.

*Bronnen: Archief Stichting Oud Alkemade
Archief Henk van Tol*

ZOEKPLAATJES

De in de vorige Alkmadders afgedrukte foto's hebben geen enkele reactie opgeleverd. Weet echt niemand wie er op de foto's zijn afgebeeld? Niet te geloven. Enkele bekende families in Oud Ade, met nog in leven zijnde nazaten, en dan niet weten wie er op een foto staan? Kom op en geef aan Theo Meijer door met wie we te maken hebben. Anders hebben wij niets aan de foto's. We drukken de foto (links) nog één keer af.

De zoekplaatjes in deze uitgave zijn:

Rechts: een drietal bij een fotograaf poserende vrouwen, die waarschijnlijk tot de familie van Klaas Bakker hoorden.

Onderaan deze pagina een klasfoto, vermoedelijk van de Gerardusschool toen deze nog in Kerkstraat 13 was te vinden, nu heet de lege plek Schoolhuijsplein.

Als u denkt te weten wie er op de foto's staan dan graag een telefoontje naar Theo Meijer (071 3314606) of een mailtje naar de Stichting Oud Alkemade (info@oud.alkemade.net).

U kunt ook naar het Historisch Centrum komen aan de Rembrandt van Rijn singel 22 om te vertellen wie u herkent. Dan bezoekt u gelijk even de nieuwe tentoonstelling!

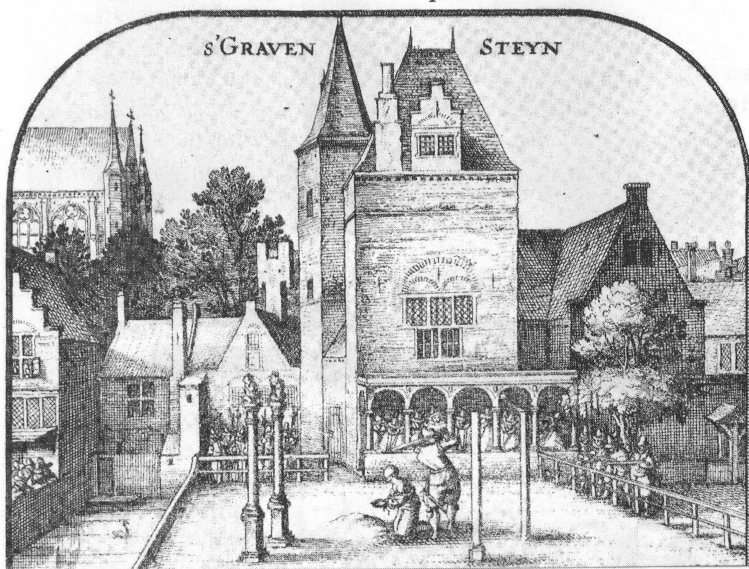
Hoe vijf Kaagse landlopers hun knapzak trachtten te vullen

door Th. van der Poel

Bedelen, wanneer men gezond van lijf en leden was, werd vroeger streng aangepakt. Gebrandmerkt en voor vele jaren verbannen worden naar een ander gewest was zeker niet ongevoel. En wee je gebeente als je aanwezigheid vóór die tijd werd opgemerkt. Dan kon de galg, sfeerbepalend straatmeubilair aan de Oude Wetering, wel weer eens opgekalefaterd worden tot het functioneel strafwerktuig waartoe zij was opgericht.

Vijf bedelaars gearresteerd

Mei 1652 werden aan de Oude Wetering vijf mensen gearresteerd. De gevangenis in het Rechthuis aldaar was op zo'n invasie uiteraard niet voorbereid, zelfs niet met de cel in de VerguldeVos erbij. Vandaar dat de verdachten tijdelijk werden gehuisvest op *Gravesteijn binnen Leiden*, alwaar zij door twee welgeboren mannen uit de Vierschaar van Alkemade werden ondervraagd. Alle vijf blijken zij uit De Kaag te komen: Jan Hendriksz. Engelsman, 62 jaar oud, en zijn vrouw Elisabeth (53 jaar oud), hun dochter Elisabeth Hael die sinds een jaar getrouwd was met de 30-jarige Cornelis Cornelisz Hassel uit Haarlem en als laatste, maar zeker niet de minste van het stel, Janneke Robbrechts, die in het verhaal wel de meest dubieuze rol speelde.

Wie in het Gravensteen te Leiden zat opgesloten, was te beklagen. In deze gravure van Claes Jansz. Visscher (ca 1550-ca 1612) een afbeelding van een openbare terechtstelling in het begin van de 17^e eeuw.

Nadere kennismaking

Jan Hendriksz Engelsman en zijn vrouw waren geboren in Engeland. Zij waren negen jaar geleden in De Kaag beland, waar Jan natuurlijk tegen die achternaam aanliep. Hij beweerde (voor wat het waard is) dat hij in Londen gedurende 32 jaar lakenkoopman was geweest. Hun dochter Elisabeth krijgt in het verhaal de familienaam Hael. De naam Engelsman zou voor deze vrouw dan ook moeilijk te verdedigen zijn.

Om in zijn levensonderhoud te voorzien bedacht Engelsman een manier om het verbod op bedelarij te omzeilen. Hij schreef eigenhandig in het Engels een dramatisch verhaal. Hij zou uit Engeland zijn verdreven, had daar in de gevangenis gezeten en zou zeker opgehangen geworden zijn als zijn *huysvrouwen moeder* hem niet mit *listicheijt uyt de gevangnisse hadde gecregen*. Om zijn getuigenis kracht bij te zetten in het Christelijke Holland was deze onderkend door een Engelse predikant. Met dit meelijwekkend verhaal heeft hij met zijn gezin een half jaar lang getracht bij de gezeten burgerij geld uit de zak te kloppen.

Janneke Robbrechts was in 1645 getrouwd met Frederick Robbrechts, een spijkermaker in Amsterdam. Tot haar 21^e heeft zij in De Kaag gewoond en gewerkt. Zij verliet haar man en ontmoette op haar zwerftochten Cornelis Cornelisz Hassel uit Haarlem. Met hem had zij *weekelicken vleeschelijcke conversatie*, uit welke relatie ook een kind is geboren. Zij is daarna weer teruggekeerd naar haar man, die inmiddels is overleden. Cornelis Hassel trouwde na die woelige jaren met Elisabeth Hael. Met ongebreidelde fantasie bedelden deze kleine criminelen zich door de gewesten. Ik neem u mee naar West-Friesland: Medenblik 1650.

Een droevige geschiedenis

Op 3 mei 1650 vertrok ene Cornelis Jansz uit Medenblik met een schip naar St. Maarten. Onderweg kwamen zij in slecht weer terecht, storm en onweer, waardoor de mast brak. Cornelis werd opgepikt door een Italiaans schip. Terwijl zij met de zeilboot naar een veilige haven probeerden te varen, werden zij overrompeld door Turkse piraten. Hij werd gevangen genomen en als slaaf naar Tunis gebracht, waar hij tegen een losprijs van 1700 carolusguldens vrijgelaten zou worden. Dat bedrag kon zijn arme huisvrouw, Jannicke Henricksdr, onmogelijk ophoesten. Zij was *tonneresse* van beroep. Vermoedelijk werkte zij in de haven waar zij tonnen vulde met turf of aardappelen. Bij zijn vertrek hadden Cornelis en Jannicke drie kleine kinderen en zij was *daerenboven bevrucht*. Uit twee door Cornelis geschreven brieven was gebleken dat *sijn slavernie gants droevich ende hart is*.

Diakonie en stadsbestuur komen te hulp

Cornelis en zijn ouders waren *broeders van de ware Gereformeerde Religie*, zo staat het in een schrijven,

dat op 31 juli 1651 verzonden werd aan alle *naburige broeders*. Uit die hoek kwam het voorstel om voor het noodlijdende gezin geld te gaan inzamelen. Die actie had succes. Er werden maar liefst 927 carolusguldens opgehaald. Natuurlijk niet genoeg om slaaf Cornelis weer thuis te krijgen. De nog resterende 773 gulden kon de Nederduits Gereformeerde gemeente van Medenblik niet bij elkaar krijgen te meer daar er, naast Cornelis, nog twee slaven bevrijd moesten worden. Ondanks het feit dat we midden in de Gouden Eeuw zitten, blijkt er in *ons kleine steedeken* toch een soort economische crisis (*armoede*) te zijn. Daarom werd voor Jannicke een attestatie (= getuigenis) uitgeschreven, waarin haar positie als moeder en vooral als vroom Christen werd uiteengezet. Hierin werd niet alleen een speciaal beroep gedaan op de vrijgevigheid van predikanten, kerkvoogden en diakens, maar ook op officieren, baljuws, schouten en andere bevelhebbers. Als controlemiddel werd gevraagd of de goede gevers hun naam en het geschonken bedrag op de achterzijde wilden noteren. Met deze bedelbrief ging de arme vrouw het land in. Tot 13 december 1652, want die dag was gepland om de drie slaven uit hun benarde positie te bevrijden.

Het kan nog erger!

Pech bleef haar achtervolgen. Toen zij met de boot van Amsterdam naar huis terugkeerde, werden zij verrast door slecht weer. *Door onweeder* werd veel water *int schip gestort ende haer attestatie ende boeck doort water bedolven*. Weg attestatie! Hoe het met haar en haar door kapers in slavernij gehouden man afliep, vermeldt de geschiedenis niet. Wel dat de bewuste bedelbrief in handen kwam van Jan Hendriks Engelsman die op 24 april 1652 aan zijn schoonzoon vroeg om er een kopie van te maken. Daar had Cornelis ervaring mee. In augustus 1651 had hij eenzelfde soort brief van Janneke Robbrechts gekregen die beweerde deze van iemand ontvangen te hebben die zich student noemde. Het betrof ene Jan Willemsz, een in Turkije verblijvende slaaf uit Groningen. Ook hieronder stonden namen van predikanten en bestuurders uit die stad. Later heeft hij Groningen vervangen door Landsmeer en brak een nieuwe bedelfase aan. Bij dit bedelen presenteerde Janneke Robbrechts zich als Maritgen Willems, de vrouw van de 'gekaapte' Jan Willems.

Natuurlijk hielden zij hun bedelpraktijken niet in de omgeving van Alkemade, maar in Friesland, Groningen en later ook in de omgeving van Rotterdam. Bij het kopiëren was Cornelis wel zo slim geweest om de al geschonken bedragen niet precies over te nemen, maar deze te verhogen. Als de dominee van een naburige gemeente 4 gulden heeft betaald, dan kon de aangesprokene immers moeilijk veel minder in de buul stoppen, was zijn redenering. Ook op dat niveau vermoedde hij een soort sociale controle.

De echtheid van het document

Uit de verhoren blijkt niet dat de twee welgeboren mannen gecheckt hebben of de geschreven kopie wel overgenomen was van een authentiek schrijven. Ofschoon we niet hoeven te twifelen aan de inventiviteit van dit gezelschap, lijkt het me toch te ver gaan aan te nemen dat zij, gezien de vele details, dit dramatisch verhaal uit hun duim hebben gezogen. De bekentenis van Cornelis Hassel dat hij de donaties van de *naburige broeders van de Gereformeerde religie* uit Wognum, De Rijp, Graft e.a. om praktische redenen heeft verhoogd, verwijst ook naar een oorspronkelijk document.

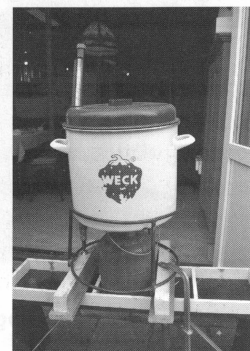
Waarom in hechtenis genomen?

Zoals vermeld werden de vijf aan de Oude Wetering door de schout en zijn rakkers in de boeien geslagen. Niet omdat er gecontroleerd werd of ze de juiste papieren bij zich hadden. Het waren tenslotte inwoners van Alkemade. Maar, zoals Cornelis Hassel het in zijn verhoor verwoordde, *sij zijn op de wegh mit den anderen in gekijff geraekt*. Hij kreeg grote ruzie met zijn schoonvader omdat Cornelis weigerde nog langer met hen mee te gaan om te bedelen. Schoonvader Jan Engelsman heeft hem toen *verstooten ende verstoort* en hem op drie steken in de borst getraakteerd. Verwondingen moesten in Rijnland worden aangegeven bij de schout. De grootte en ernst ervan waren mede bepalend voor de strafmaat. In De Kaag zullen de gebeurtenissen wel het onderwerp van de dag zijn geweest. Voor ons toch een onbevredigend slot, omdat er zo weinig bewaard is gebleven van de Vierschaar en wij toch graag het gewicht zouden willen weten op de weegschaal van Vrouwe Justitia van deze vijf verkapte vagebonden.

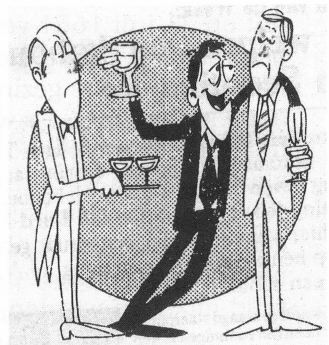
AFSLUITEN THEMA 'GETEELD EN INGEMAAKT'

De 'open dag', waarop iedereen gratis het Historisch Centrum mag bezoeken, was dit jaar op 28 juni.

In aanwezigheid van een groot aantal medewerkers van de Stichting Oud Alkemade en van belangstellenden werd het thema **GETEELD EN INGEMAAKT** afgesloten met het inmaken met behulp van een ouderwetse weckketel. Hoe het allemaal dus is begonnen. Het was weer leuk en leerzaam voor degenen die de methode niet kenden.

FEEST IN HET DORP

Het is weer september en dan hebben we in onze dorpen de septemberfeesten. Deze keren maken we ruimte vrij voor Alkemade West.

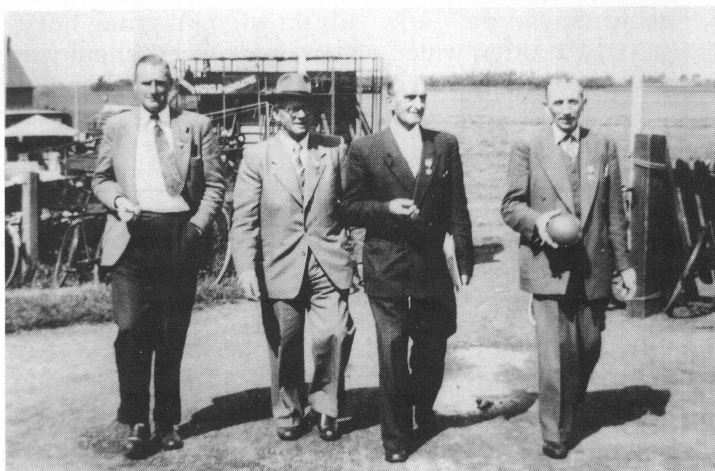
Onderstaand verhaal is met toestemming gehaald uit de bundel "Terug naar Dorpsstraat (Ons Dorp)", een serie verhalen samengesteld door Greet van der Krieke en deels gepubliceerd in OpNieuw, het buurtblad van de Amsterdamse Nieuwmarktbuurt. Je zult je misschien afvragen: 'Wie is Greet van der Krieke?' En 'Wat heeft Alkemade te maken met het buurtblad van de Amsterdamse Nieuwmarktbuurt'?

Greet van der Krieke heet van haar meisjesnaam "Van der Heden" en zij is geboren (in 1948) in Rijpwetering op de Pastoor vd Plaatstraat 22. Haar gehele jeugd heeft zij op Rijpwetering doorgebracht tot haar 19^e, toen is zij met haar man naar Amsterdam verhuist.

Greet was gereformeerd van huis uit en alhoewel de kerk bijna aan de overzijde van haar geboortehuis stond, kerkte zij in Oude Wetering in de Gereformeerde kerk. Zij ging in Leiden naar school (de Kooiparkschool), eerst met de bus en toen zij iets ouder was op de fiets. Ook in Leiden ging zij naar de Mulo. Haar vriendin op Rijpwetering was Winnie van der Geest.

In haar bundel *Terug naar Dorpsstraat (Ons Dorp)* legt zij heel vaak de link tussen het dorp waar zij vandaan kwam (Rijpwetering) en het "dorp" waar zij nu woont (de Nieuwmarktbuurt in Amsterdam). Het verhaal 'Feest in het dorp' beschrijft de kermis in Rijpwetering door de ogen van een kind in de beginjaren vijftig.

U zult zich afvragen: kermis in Rijpwetering? Ja, de kermis kwam ook in Rijpwetering en vond dan een plek op een braak stuk land naast het huidige restaurant "de Paerdeburgh". Het Oranjecomité van het dorp organiseerde dan om die kermis heen allerlei activiteiten en de vader van Greet, "rooie", Teun van der Heden met o.a. Siem van der Geest zaten in het bestuur van het Oranjecomité.

Het Oranjecomité van Rijpwetering. V.l.n.r. Teun van der Heden, Siem van der Geest

Bij de Ripse kermis moet je niet denken aan grote attracties, het hield op met een zweefmolen,

schommels, suikerspin en oliebollen, maar voor een jongere, zoals Greet in de jaren vijftig van de vorige eeuw, was het een heel spannend gebeuren en dat kunt u ook lezen in haar verhaal.

Greet heeft naast deze bundel nog meer bundels geschreven waarvan de laatste "Negosie", met kleine verhalen van de Amsterdamse Markten, nog steeds te verkrijgen is via www.greetvanderkrieke.nl

Feest in het dorp

Volgens mij is het al heel jong begonnen, mijn liefde voor de kermis.

Opgegroeid in een klein, slaperig Zuid-Hollands dorpje lijkt het wel altijd zomer te zijn. Lange, lichte avonden herinner ik mij; geen huiswerk en veel buiten spelen. Maar vooral heel veel rust!

Daar komt éénmaal per jaar verandering in. Een wonderlijk soort onrust trekt door het dorp. Het is feest, de kermis komt. Het landje over de brug wordt afgezet, er komen voor mijn gevoel immens grote vrachtwagens het dorp binnen denderen. De vrachtwagens zijn zonder uitzondering beschilderd met woest uitziende leeuwen en tijgers, er slingeren apen aan onwaarschijnlijk groene takken en menig schaars geklede dame completeert het geheel.

Het lijkt wel of het dorp ook anders ruikt, nog voordat de oliebollenkraam zijn olie ook maar heeft opgewarmd. Er ontstaat een bedrijvigheid van jewelste; de bakker, de kruidenier en de slager doen mega goeie zaken. De enige politieagent die het dorp rijk is krijgt versterking uit omliggende plaatsjes. Ook in ons huis is het merkbaar. Moeder maakt een grote pan soep en vader is druk doende met zijn Oranjecomité. Het comité heeft tot taak de festiviteiten in goede banen te leiden, zorg te dragen voor een eerlijke verdeling van de prijzen die gewonnen kunnen worden bij het ringsteken en de kinderspelen. En niet onbelangrijk: een borreltje te drinken met de andere commissieleden. Mijn vader, rooie Teun genaamd, wordt geassisteerd door Goof Godver – excusez le mot. Zijn bijnaam dankt Goof van der Poel aan het feit dat hij zonder uitzondering bij alles wat hij zegt de naam des Heere aanroept om zijn woorden nog meer kracht bij te zetten. Het derde lid heet Krabbegat.

Rond het middaguur vergadert de commissie in het café. Op een gewone dag zomaar het café binnen gaan durf ik voor geen goud, maar nu, nu het kermis is, durf ik het wel. Misschien omdat het te ver is om

thuis even naar de wc te gaan, of wil ik niks missen van de kermis, maar ook omdat ik weet dat er soms onverwachts een vrijgevig stemming kan heersen. Teleurgesteld word ik bijna nooit. "Greetje, heb jij al een ijsje gehad vandaag?" Zo snel mogelijk hol ik weer richting kermis met een kwartje in de hand. Een kwartje, dat is Geluk Van De Eerste Orde! Om te beginnen koop ik een ijsje van vijf cent, ga voor tien in de zweefmolen. Voor het resterende dubbeltje is de wereld te klein.

Greet van der Krieke-van der Heden

Twee dagen kermis, er lijkt geen einde aan te komen. Maar toch, ineens is de treurnis daar: dat bonte gezelschap verlaat weer het dorp. Een zieltogend, platgetreden landje over de brug is alles wat mij rest. De kriebels in mijn buik veranderen in een dof gevoel en ik heb er alles, maar dan ook echt alles voor

over om mee te mogen trekken naar het volgende dorp, waar het weer vrolijk wordt en iedereen vrijgevig en dat je dan weer lekker laat naar bed mag. Iedere keer als ik nu een kermis, hoor en ruik, krijg ik weer die kriebels in mijn buik!

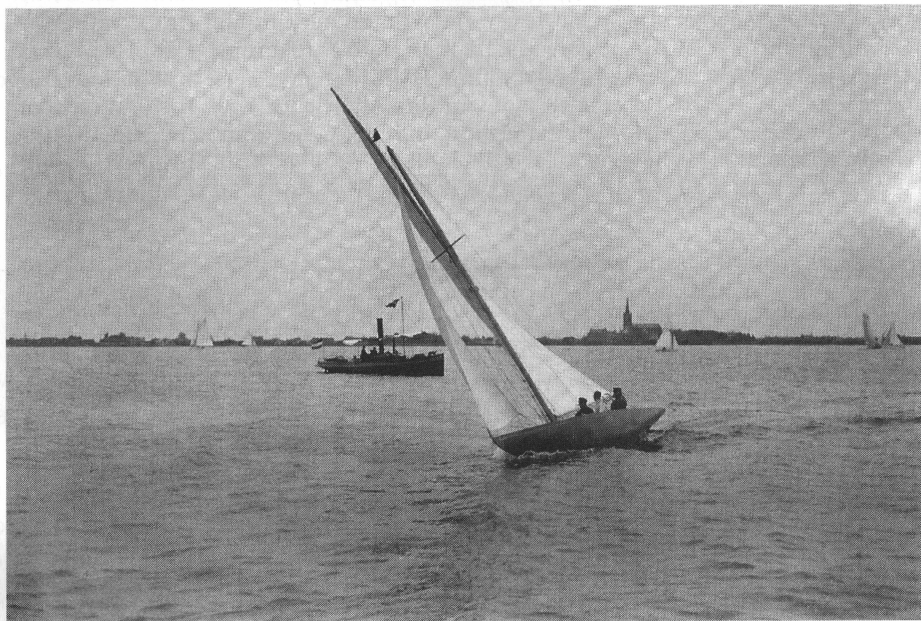
U moet het maar niet verder vertellen, maar ik zou ook nu niets liever willen dan met de kermis mee. Op naar het volgende dorp, naar verre vrolijkheid. Maar zo ben ik niet opgevoed. Je behoort je talenten te gebruiken, dat is thuis het parool! En zoals het hoort, je moet ook nog een beetje voor je medemens en omstreken zorgen. Kortom: op je plek blijven, jij en niks met de kermis mee. In dat iets grotere dorp waar ik nu woon – u raadt het al – zijn er jaarlijkse de Aprilfeesten op de Nieuwmarkt. Het is bijna zo mooi als vroeger.

Het oranje comité vergadert nu niet meer, maar is er wel degelijk een zeer gevarieerd programma. Vast en zeker schijnt het oranjezonnetje en Greetje eet haar kriebels weg met kaneelstok en suikerspin en wenst u veel plezier toe op de kermis.

Greet van der Krieke uit de bundel "Terug naar Dorpsstraat (Ons Dorp)".

KONINKLIJKE ZEIL- EN ROEIVERENIGING HOLLANDIA 125 JAAR

Het 125-jarig bestaan van Hollandia heeft het bestuur van deze zeil- en roeivereniging aangegrepen om de geschiedenis in een boek samen te vatten. Oud Alkemade heeft een exemplaar van dit boekwerk ontvangen, omdat desgevraagd een 2-tal foto's van de oude starttoren bij de watersportjachthaven De Brasem te Oude

**1913: Het comitéschip volgt de wedstrijdzeiler op het Braassemermeer
Op de achtergrond de voormalige R>K. kerk St. Petrusbanden**

sloeg aan en het jaar daarop (1882) werd Hollandia opgericht.

Het mooie herdenkingsboek beschrijft en beeldt uit op 304 pagina's de wetenswaardigheden van de vereniging. Het boek is voor € 30,- te koop bij de voorzitter, de heer S.T. van Vliet, Groenord 273, 2401 AS Alphen aan den Rijn, telefoon 0172 444174 of per e-mail stvanvliet@planet.nl. Het boek is opgenomen in de bibliotheek van Oud Alkemade.

Wetering ter beschikking zijn gesteld.

Hollandia te Alphen aan den Rijn hield de zeilwedstrijden altijd op het Braassemermeer en de roeiwedstrijden op de Wijde Aa. Deze waterfeesten trokken bekende watersportlieden.

De 1^e officiële wedstrijd in de Regenboogklasse is in 1917 gehouden. Het was een schitterend gezicht als de ronde schepen met hun bolle zeilen over het water zweefden. De bladen *Revue der Sporten* en *Panorama* gaven ieder jaar in een aantal pagina's het verloop van de wedstrijden weer, zelfs ook op de voorpagina.

De oprichting van de vereniging is wat vreemd verlopen: enige heren hadden het plan opgevat om in de plaats van een harddraverij eens te proeven of een zeil- en roeiwedstrijd tot stand kon worden gebracht. Dit

Alkemade's Website Alfabet

Hier volgen weer enkele interessante websites voor de lezers van de Alkmadders.

Oude kranten nu thuis digitaal in te zien

Diverse archieven zijn momenteel druk bezig de oude kranten die zij in hun bezit hebben in te scannen. Omdat het papier vaak van een slechte kwaliteit is, zijn oude kranten erg kwetsbaar. Alleen al het omslaan van een pagina kan onherstelbare beschadigingen aan het papier veroorzaken.

De ingescande kranten worden vervolgens opgeslagen in bestanden waarin per computer gemakkelijk naar allerlei zaken gezocht kan worden. Vaak zijn deze in te zien via de website van het desbetreffende archief.

Voor mensen die met familie-onderzoek bezig zijn is dit goed nieuws. Berichten uit oude kranten vormen een goed beeld van de plaats en de tijd waarin deze mensen geleefd hebben. Met een beetje geluk kan men ze zelfs tegenkomen in nieuwsberichten of familie-advertenties.

Men kan de zoekopdrachten verfijnen door te zoeken op datering. Voor meerdere zoekopdrachten kan men kiezen voor zoeken per paragraaf, waarin meerdere zoekopdrachten bij elkaar staan, zoals achternaam,

woonplaats en gebeurtenis. Op deze manier is een berichtje over bijvoorbeeld een gouden bruiloft heel gemakkelijk op te sporen.

Oude kranten uit onze streek

Voor de streek rond het oude Alkemade zijn op dit gebied twee archieven van belang: het Groene Hart-archief te Alphen a/d Rijn en het Regionaal Archief te Leiden.

Op www.groenehartarchieven.nl zijn bijvoorbeeld het nieuws- en advertentieblad "de Rijnbode" en "de Rijnlandsche Courant" in te zien.

Op www.leidenarchief.nl zijn onder meer de volgende kranten na te slaan: "Leidsche Courant" (LC), "Leidse Courant" (LLC), "Nieuwe Leidsche Courant" (NLC) en "Leydse Courant" (LYC).

In de komende periode is men druk bezig met het inscannen van het Leidsch Dagblad van 1862-1988.

Genealogische vragen:

Vastgelopen in het genealogisch onderzoek?

Plaats dan hier een oproep, misschien hebben andere lezers het antwoord wel op uw vraag!

SCHENKINGEN

aan de Stichting Oud Alkemade

Theelichtje, spaarpot, oude bril in koper	fam. Sassen
Type- en stencilmachine, tafel/stoelen	mv. Verstegen
Ordnars	S. van Ruiten
Vragenbus+notulenboeken Patrimonium	Geref. Kerk
Stukken van ARP afd. Alkemade	Geref. Kerk
Schrift Luchtbescherming Oude Wetering	Geref. Kerk
Gereedschappen + 2 maatbekers	hr. B. Kanters
Jaarstukken en verslagen Rabobank OW	fam. V.d.Berg
Gereedschappen, petroleumstel, gieter	hr. T. v.d. Meer

Gebaksvormen, kindertelraam, spel	fam. Van Schie
Foto Nederlandse Hervormde kerk in lijst	hr. J. van Tol
Kuipersgereedschappen, foto's, tekening	fam. Heemskerck
Koperen plaat veiling EMM	hr. W. Hoogenboom
Winkelmateriaal van Ras Akerboom	hr. P. Akerboom
Boek Molenstichting, infobox Oude Rijn	mv. Hoek-Loos
Vliegenreus Muscator	hr. J. vd Hoorn
Speelgoed van hout en staal	hr. T. Krijger

100 JAAR GELEDEN

9 oktober 1909 Dominee opgelicht

Oude Wetering: Bij Ds. G. van Hoeven, Nederlands Hervormd predikant alhier, vervoegde zich een vrouw, die zich uitgaf voor een schippersvrouw. Daar het zand op het kerkhof van de Gereformeerde Kerk verzakte, moesten de zandschippers, die daar zand heen voeren, hun werk eenigen tijd staken. Hiervan maakte deze bedelares (want anders was het niet) gebruik om zich bij den dominee aan te melden. Zij vertelde namelijk dat zij veel kleine kinderen had en nu er niets verdiend werd, honger leed. De dominee vroeg hoeveel geld zij nodig had, waarop zij antwoordde dit niet precies te kunnen zeggen, maar wat de dominee haar wilde leenen, zou zij hem Zaterdagavond teruggeven. Vriendelijk dankend nam zij de twee gulden aan en vertrok. Onderwijl zond de predikant een boodschap naar Ds. Brouwer (predikant bij de Gereformeerde Gemeente) of daar ook zekere schipper K. zand vaart en deze antwoordde daar niets van te weten. Nu begon Ds. van Hoeven aan oplichting te denken. Hij spoedde zich naar Roelofarendsveen. Onderweg kwam hij de schippersvrouw tegen. Te Roelofarendsveen gekomen ging de vrouw bij kastelein Van der Geest binnen. Onderwijl was de predikant met den gemeente veldwachter Du Pau ook bij Van der Geest aangekomen en daar zat de vrouw. Zij werd meegenomen naar het gemeentehuis en daar gefouilleerd. De twee guldens werden nog op haar gevonden, deze kreeg de predikant terug. De vrouw zit voorlopig in arrest.